ВЫБАР

ГАЗЕТА ДЭМАКРАТЫЧНЫХ ПЛЫНЯЎ ПРЫДЗВІНСКА-ПРЫДНЯПРОЎСКАГА КРАЮ

№ 36 (64) 10—23 лістапада 1993 г. Кошт 10 руб.

Святкаванне ў Суражы

Старажытны Сураж днямі адзначыў 50-годдзе свайго вызвалення ад фашысцкай акупацыі. Колькі гадоў ваеннага ліхалецця пранеслася над гэтым гарадком! Яго знішчалі, спальвалі ворагі, але Сураж, нібыта казачны Фенікс, зноў адбудоўваўся. А якія прыгожыя, працалюбівыя і гасцінныя людзі жы-

вуць тут! І ніколі яны не скараліся перад ворагам. Ішлі ў густыя лясы, якіх тут шмат, і са зброяй у руках змагаліся. Так было і ў гады апошняй, самай жорсткай, самай бесчалавечнай вайны. Фашысты ў адказ на супраціўленне суражан амаль увесь гарадок знішчылі. Многіх расстралялі, звезлі ў лагер смерці. Астатнія пайшлі ў партызаны і разам з легендарным бацькам Мінаем (М. П. Шмыроў) грамілі ворага.

Як толькі войскі Чырвонай Арміі вызвалілі суражскую зямлю, людзі прыступілі да мірнай працы. Гарадок паўстаў з попелу. Вось толькі былы камуністычны рэжым так і не дазволіў аднавіць даваенную прамысловасць. Да гэтай пары так і не пабудаваны даўно абяцаны мост праз Заходнюю Дзвіну. Летам цераз раку перапраўляюцца на пароме, а вось увосень і вясной, калі ідзе крыгаход, рызыкуючы жыццём, перабіраюцца на лодках.

Але суражане вераць, што мост усё-такі злучыць два берагі. І як бы там ні было, а свята свайго вызвалення яны правялі цудоўна. У цэнтры Суража разгарнуўся кірмаш, а апоўдні ўсе сабраліся да брацкіх магілаў і аддалі даніну памяці загінуўшым у вайну. Святары над могілкамі прачыталі малітву, акрапілі святой вадой. Моладзь і сталыя людзі ўсклалі кветкі і вянкі, а салдаты Віцебскага гарнізона зрабілі салют.

А потым у Доме культуры эксперыментальнай базы імя Шмырова для ветэранаў адбыўся вялікі канцэрт мастацкай самадзейнасці раёна.

На здымках: моманты святкавання ў Суражы.

Тэкст і фота **А. Когаля.**

Дзяды

Кажуць, Дзядоў шанавалі з паганства. Праз стагоддзі народ беларускі нясе аб іх Памяць. Захаваў ён яе і віхуры апошняя вайны, і падчас панавання змагароў за «светлую будучыню», што руйнавалі гэты стары Вечны свет нашых Дзядоў і нас саміх...

Фота **А. Лакоткі.**

У ВЫДАННІ:

Памятка пасажыру

Пакаранне

Апоўначы 18 кастрычніка машыніст дызель-цягніка «Віцебск—Бігосава» А. Казлоў каля станцыі Гараны згубіў свайго памочніка.

Як сведчыць у сваім тлумачэнні Казлоў, памочнік пайшоў ліквідаваць непаладкі ў сістэме тармазнога абсталявання і пры хуткасці 10—15 км у гадзіну паслізнуўся і выпаў праз адчыненыя дзверы. Алег Міхайлавіч, не звяртаючы ўвагі на адсутнасць калегі, спакойна паехаў далей да станцыі Бігосава. Памочнік праз нейкі час прыехаў туды на пасажырскім поездзе ў якасці пасажыра.

Пакаранне А. Казлоў атрымаў чыста сімвалічнае. Кіраўніцтва лакаматыўнага дэпо «Віцебск» пазбавіла яго 50% прэміяльных. Калі аналагічны выпадак здарыўся некалькі гадоў таму, іншаму машыністу прыйшлося папрацаваць памочнікам 3 месяцы. У некаторых з кіраўніцтва нават узнікла жаданне звольніць яго з чыгункі.

Магчыма, разгадка сімвалічнасці кары А. Казлова ў тым, што зусім нядаўна ён працаваў памочнікам начальніка дэпо па... бяспецы руху і, як кажуць, быў у той час надзвычай патрабавальным да падначаленых. Як бачым, адна справа кіраваць і зусім іншая самому працаваць.

Таму, пасажыры чыгуначнага транспарту, будзьце пільнымі ва ўсім!

А. ІГНАЦЬЕЎ.

Мітынг памяці

Днямі ля сцен Віцебскага раённага дома культуры прайшоў мітынг памяці. Тут, у гэтым квартале, у гады вайны нацысты зрабілі гета, у якое сагналі мірных гараджан-яўрэяў. Не шкадавалі ні старых, ні малых. Усіх потым варварскі знішчылі. Адно за тое, што яны былі яўрэямі.

Мінула 50 год з той чорнай пары. Але толькі сёння мясцовыя яўрэі змаглі на месцы былога гета ўстанавіць памятны камень з мемарыяльнай дошкай. На ёй напісана: «Тут будзе ўстаноўлены мемарыяльны знак у памяць вязняў Віцебскага гета, ахвяр фашысцкага генацыду ў 1941—1944 г.г.» На жаль, ранейшыя кіраўнікі былога Саюза, пачынаючы з урада Сталіна, замоўчвалі гора яўрэяў. Камуністычная прапаганда старалася не расказваць аб гераізме воінаў-яўрэяў на фронце. Але прыйшоў другі час і цяпер жывыя змаглі ўшанаваць памяць аб загінуўшых, пакланіцца іх праху.

На мітынгу-рэквіеме па ахвярах фашызму выступілі дацэнт Віцебскага педінстытута М. Рыўкін, ветэран вайны У. Клічэўскі, намеснік старшыні гарвыканкама Л. Аленская, прызідэнт аб'яднання яўрэйскіх арганізацый Беларусі, лаўрэат Ленінскай прэміі Л. Левін і прадстаўнік міжнароднай яўрэйскай арганізацыі «Джойнт» Ш. Гером. Потым прысутныя запалілі ля камня свечкі смутку, праспявалі малітву.

Такі ж мітынг адбыўся ля вёскі Тулава. Тут у пачатку вайны былі расстраляны тысячы тутэйшых яўрэяў. На месцы іх масавага знішчэння таксама ўсталяваны камень з мемарыяльнай дошкай.

На здымках: моманты з мітынгу-рэквіема.

Тэкст і фота **А. Когаля.**

Напярэдадні сесіі

З патрабаваннямі адстаўкі беларускага ўрада ды прызначэння новых выбараў не пазней вясны будучага года выступіў у тэлеграме, паслаай у парламент, віцебскі гарадскі клуб выбаршчыкаў «За дэмакратычныя выбары».

Н. КІЛДЗІНГ.

Наступны нумар газеты выйдзе 1 снежня 1993 г.

НОВЫ ЎРАД—ГЭТА НОВЫЯ ЛЮДЗІ З ДЗЯРЖАЎНЫМ СВЕТАПОГЛЯДАМ

Крызіс таталітарнай свядомасці і адсутнасць дзяржаўнай ментальнасці— вось асноўныя задачы сучаснага беларускага ўрада, які ўжо не можа кіраваць па-старому, а працаваць па-новаму ён не хоча, і што самае галоўнае—не ўмее.

У чым тут справа, чаму ў В. Кебіча і яго каманды адсутнічае гістарычная перспектыва і яны жывуць толькі сённяшнім днём?

Не варта забываць, што каманда пад кіраўніцтвам В. Кебіча была амаль цалкам сфарміравана ў 1990 годзе ў кабінетах ЦК КПБ і прыведзена да ўлады Вярхоўным Саветам толькі з нязначнымі зменамі. Галоўнай мэтай камуністычнага ўрада БССР было дакладнае выкананне загадаў, якія ішлі з Масквы як па лініі ЦК КПСС, так і Саўміна СССР.

Пры гэтым усе наменклатурныя чыноўнікі кіраваліся ў сваёй дзейнасці тымі асноўнымі прынцыпамі таталітарнай свядомасці, што канчаткова склаліся ў СССР да пачатку 30-х гадоў.

Кожны чалавек, які працаваў на адказнай пасадзе, каб выжыць ва ўмовах татальнага тэрору, павінен быў думаць толькі пра сябе, але пры гэтым гаварыць адно, а рабіць зусім іншае. Асноўным прынцыпам савецкай дзяржаўнай палітыкі стала суцэльная хлусня, даведзеная да дасканаласці ў канцы 30-х гадоў. Дастаткова толькі ўспомніць пакт Молатава-Рыбентропа, вайну з Фінляндыяй, акупацыю краін Балтыі і далучэнне ў 1944 годзе да СССР Тувінскай народнай рэспублікі.

Асноўная стаўка пры падборы кадраў савецкай улады на месцах рабілася на шэрасць і пасрэднасць і адпавядала толькі аднаму правілу: падначалены не павінен быць разумнейшы за свайго кіраўніка.

Эфектыўнае кіраванне усімі галінамі народнай гаспадаркі адбывалася толькі пад прымусам духоўнага і фізічнага карання. Невыпадкова, што савецкая ядзерная зброя была створана з дапамогай ведамства Берыі і самыя здольныя канструктары працавалі за гулагаўскімі кратамі.

Такім чынам у 30—50-х гадах нашага стагоддзя на адной шостай частцы зямной паверхні склалася ўнікальная мадэль рабаўласніцкай усходнеазіяцкай імперыі пад кіраўніцтвам фараона, які сціпла называўся «правадыр усіх плямён і народаў», альбо генеральны сакратар ЦК КПСС.

Сістэма ідэалагічнай апрацоўкі насельніцтва была так грунтоўна распрацавана, пачынаючы з дзіцячага садка да ВНУ, што калі памёр Сталін, то тысячы людзей шчыра плакалі і рыхтаваліся да канца свету, прыкладна, так, як было некалі ў старажытным Егіпце ці ў Персідскай дзяржаве.

Аднак барацьба з культам асобы ў часы Хрушчова моцна пахіснула маральныя ўстоі савецкага грамадства і, каб выправіць становішча на ідэалагічным фронце, ЦК КПСС быў вымушаны прапанаваць моладзі замест ГУЛАГа цаліну і маральны кодэкс будаўніка камунізму, а ўсяму насельніцтву СССР—III праграму КПСС, у якой было абяцана ў 1980 годзе пабудаваць камунізм і зрабіць бясплатным праезд у грамадскім транспарце.

Ці не нагадвае гэта, удумлівы чытач, трохгадовы пераход да рынку, распрацаваны беларускім урадам і ўхвалены Вярхоўным Саветам, а таксама стварэнне беларускага легкавіка, аўтобуса і самае галоўнае—наяўнасць якаснай і таннай гарэлкі?

Канчаткова савецкая ідэалагічная сістэма збанкрутавала ў 1980 годзе, калі замест камунізму савецкі абывацель атрымаў маскоўскую Алімпіяду і брудную афганскую вайну. Праграму КПСС прыйшлося схаваць пад прылаўкі магазінаў а праз дзесяць год, у жніўні 1991-га, бясслаўна сканала і сама КПСС—станавы хрыбет савецкай таталітарнай дзяржавы.

Аднак на Беларусі, якая неўзабаве стала незалежнай, усё засталося па-старому, і камуністычны ўрад, члены якога фармальна прыпынілі сваё членства ў КПСС, захаваў усе заганы старой дзяржаўнай сістэмы. Большасць чынавенства мела ўпэўненасць, што трэба толькі крыху перачакаць і неўзабаве ўсё вернецца: і КПСС, і КПБ, і СССР, а пакуль трэба гуляць у «незалежнасць» і ўсяляк дыскрэдытаваць гэтую новую з'яву ў вачах насельніцтва. А каб людзі верылі ў тое, што старыя парадкі хутка вернуцца, была захавана старая савецкая атрыбутыка: партрэты Леніна і яго паплечнікаў у кабінетах, шматлікія ленінскія скульптуры і бюсты на плошчах, старыя назвы вуліц, газет і калгасаў, і нават старыя паштовыя бланкі і ашчадныя кніжкі.

Тым больш, што незалежнасць мае і свае перавагі. Раней урад Кебіча кожнае сваё слова ўзгадняў з Гарбачовым і Рыжковым, а зараз баяцца няма каго, рабі, што хочаш, і кіруй, куды вочы глядзяць.

І пачалі кіраваць. Спачатку зрабілі самыя нізкія цэны ў СНД і ўвялі мытні, потым адмовіліся ад сваёй долі былой агульнасаюзнай маёмасці за межамі Беларусі, прынялі самыя кепскія законы аб падатках і фінансах і распачалі «прыхватызацыю», каб было з чым вяртацца ў СССР.

Відаць, будучая агульная дзяржава для нашага ўрада нагадвае той рог «изобилия», які так добра апісаны ў трэцяй і апошняй праграмме КПСС. Тут табе і агульныя грошы, і старыя эканамічныя сувязі працуюць, і швейцарскі гадзіннік, і энерганосьбіты амаль дармовыя, а вось «прыхватызаваныя» кватэры, катэджы, дачы і машыны па-ранейшаму засталіся ў асабістай уласнасці і пад ніякую экспрапрыяцыю не падпадаюць.

І вось адбыліся кастрычніцкія падзеі ў Маскве. Дарога ў камуністычны рай чарговы раз прывяла ў балота, за энерганосьбіты хутка прыйдзецца плаціць па сусветных цэнах і нават вышэй, увішныя суседзі вывезлі з Беларусі ўсіх бычкоў і парсючкоў, а новая рублёвая зона і эканамічны саюз з кожным днём нагадваюць усё болей і болей каракумскі міраж.

Што ж рабіць? Выхад адзін, каб захаваць «прыхватызаванае» дабро і канчаткова перасесці з саўмінаўскай «Волгі» ў фірмовы «Мерседэс», патрэбна тэрмінова правесці новыя выбары па старому выбарчаму закону, і пры гэтым у якасці гаранціі сваёй новай уласнасці абраць з ліку сваіх людзей беларускага прэзідэнта. Бо калі пачакаць да 1995 года, можна за адзін дзень страціць усё: і дабро, і ўладу.

Вось чаму галоўная задача ўсіх сумленных людзей на Беларусі, не чакаючы новых выбараў, тэрмінова сфарміраваць пераходны ўрад, які будзе кіраваць нашай краінай да новых выбараў і да першай сесіі новага Вярхоўнага Савета.

Пры падборцы кандыдатаў у новы ўрад на першым месцы павінна быць іх дзяржаўная ментальнасць. Толькі той чалавек, які клапоціцца аб інтарэсах Беларусі і яе народа, а не аб усходнеславянскай еднасці, або яшчэ аб нечым, павінен мець права прэтэндаваць на пасаду ва ўрадзе.

Другі вельмі важны фактар адбору—кампетэнтнасць і прафесіяналізм. Не па палітычных прыкметах, не па адданасці вышэйшым асобам павінен сфарміравацца пераходны ўрад.

Трэцяе—павінна ўлічвацца асабістая сціпласць прэтэндэнта.

Чацвертае. Добрая агульная гуманітарная падрыхтоўка, абавязковае веданне беларускай мовы і адной-дзвюх замежных.

Пятае—права на адстаўку і асабістую недатыкальнасць. Дзесяцігоддзямі ў нас было так, што той, каго сістэма адкідвала, губляў практычна ўсё. І людзі трымаліся за сваю пасаду да апошняга. Цяпер трэба заканадаўча гарантаваць правы тых, хто добраахвотна ідзе ў адстаўку.

І апошняе—поўны кантроль і адказнасць за тыя кадры, якія падначалены таму ці іншаму міністру. Гэта павінна вынікаць з адміністрацыйнай рэформы на месцах. Да новых выбараў у Вярхоўны Савет трэба правесці выбары кіраўнікоў гарадоў і раёнаў усім насельніцтвам, ліквідаваць абласныя і раённыя Саветы ў гарадах, аб'яднаць гарадскія і раённыя Саветы.

Абласныя выканаўчыя камітэты на пераходны перыяд да прыняцця новай Канстытуцыі павінны непасрэдна падпарадкоўвацца пераходнаму ўраду і адказваць за правядзенне яго палітыкі на месцах. Тое ж самае можна сказаць у адносінах да функцый раённых выканкамаў у вялікіх гарадах. Гэта будуць прадстаўнікі гарадской улады ў мікраёнах.

Такім чынам восеньская сесія Вярхоўнага Савета можа ўспомніць восень 1991 і зрабіць новы рашучы крок у бок сапраўдных рэформаў і стварэння па-сапраўднаму незалежнай беларускай дзяржавы.

Алег ТРУСАЎ,
народны дэпутат Беларусі, старшыня ЦР БСДГ.

ПАЛІГОН

Вёска Дрэтунь на Полаччыне вядомая хіба тым, што побач месціцца абшарны танкавы палігон. Але менавіта падзеям у ёй прысвечаны артыкул «Свята Кастрычніцкае Рэвалюцыі на ст. Дрэтунь Н. чыг.», надрукаваны 20 лістапада 1918 года ў «Известиях Витебского Губернского Совета крестьянских, рабочих, красноармейских и батрацких депутатов».

«Памяшканні Полацкага павятовага выканкама і ст. Дрэтунь былі прыбраныя зелянінай ды сцягамі. 6 лістапада ў 12 гадзін дня ўсе работы былі спыненыя, у 3 гадзіны дня былі расклееныя адозвы, у якіх пралетарыят апавяшчаўся аб надыходзе свята, рабочыя і сяляне заклікаліся выходзіць на вуліцу...»

Чытаеш—і згадваеш недалёкія часы, калі ўсе мы з кавалкамі чырвонае тканіны, як тыя матадоры, ішлі гуртам цвяліць камуністычнага бугая. Апавяшчаць аб надыходзе свята не было патрэбы: мы, студэнты, ведалі: не з'явішся на дэманстрацыю—будзеш мець непрыемнасці, то ж пакаючы нашае палітычнае добранадзейнасці!

Далей у артыкуле пішацца: **«З 4 гадзін вечара на Дрэтунскі пляц пацягнулася шэсце з чырвонымі «знамёнами и флагами», дэманстрацыя была «довольно внушительная и грандиозная». У ёй удзельнічала каля тысячы рабочых і сялян павета...»** Нам таксама выдаваліся сцягі і транспаранты. Асаблівасць моманту была ў тым, што выдаваліся яны не кожнаму, а перадусім дужым хлопцам. А хто гэта хацеў задарма перці той цяжар некалькі кіламетраў на сабе? Няма дурных. Тут важна было абавязкова трапіцца на вочы дэкану, але не затрымацца ў полі яго зроку настолькі, каб ён упёр табе якую гаргару. Няшчасцем лічылася атрымаць транспарант або сцягападобны лозунг на дваіх—кінуць палку і ўцячы, пакідаючы таварыша ў цікавым становішчы, не дазваляла камсамольскае сумленне. Былі транспаранты на траіх—звычайна які-небудзь шчыт на жардзіне, канцы якой неслі два чалавекі, а трэці падпіраў гэты шчыт жэрдкай ззаду. Цікава, што гэты задні мог паспяхова «кіраваць і накіроўваць» двух пярэдніх. Неяк у нашай калоне неслі такую дошку з намаляваным Леніным. Правадыр быў увесь у сцягах ды кветках, а галоўнае, яшчэ не высахлы ад фарбы. Калі б хто прыхінуўся шырокай спінай да тае дошкі—на справе ажыццявіў бы заклік «Ленін з намі»! Але дэманстранты былі несвядомыя і ратаваліся ад таго Леніна, як ад чорта.

Беручы транспарант або сцяг, пільнавала небяспека застрэміць далоні, бо дрэўкі былі часам яловыя і абы-як абгабляваныя. Калі б хто ўвасобіў гэты момант у мармуры, наша эпоха, не раўнуючы са славутым спартанскім хлопчыкам, пакінула б нашчадкам скульптуру «Дэманстрант, які дастае стрэмку».

Як там ні было, а дэманстрантам з прадпрыемстваў было яшчэ цяжэй. Мы са спачуваннем пазіралі на спацелых мужчын, якія перасоўвалі на колах вялізны шчыт памерам з футбольныя вароты. Звычайна такія страшыдлы пускаліся наперадзе ўсяго раёна горада.

Калі сцягі і транспаранты з партрэтамі вяльможных старцаў неслі дзеля паказу свае адданасці камуністычнае ідэі, то надзьмутыя шарыкі неслі, каб засведчыць сваю палітычную спеласць. Нездарма яны былі па форме грушападобныя, яблыкападобныя, то даўжэзныя, як кабачкі, а то яшчэ й загнутыя, як халерны вібрыён. Адзін жартаўнік нават прынёс аднойчы надзьмутую мужчынскую прыналежнасць інтымнага побыту. У дзяцінстве сярод нас былі аматары надзьмуць і завязаць, надзьмуць-здзьмуць і так усю дарогу, надзьмуць і пішчаць; былі шарыкі з пішчыкам, яны пішчалі і пакрысе выводзілі слухачоў з сябе. Былі аматары ўвогуле нічога не надзьмуваць і тым болей не завязваць, а толькі лопаць. Дзеля гэтага загадзя рыхтавалі шылы, рагаткі, сталёвыя пёры з папяровымі крыльцамі, а то і адмысловыя пісталеты, істотным элементам якіх быў гумавы матузок з адзежы; назапашвалі шкельцы, шпількі з алюмініевага дроту—поўныя кішэні. А як не пацэліш? Цікава, колькі за гісторыю камуністычных святаў было выбіта вачэй і ці плоціць у гэтых выпадках дзяржава пенсіі па інваліднасці, набытай на дзяржаўна-палітычным мерапрыемстве? Калі ад пузатага прыгажуна ў тваёй руцэ раптам застаюцца фацэтныя ашмоткі, а воддаль рагочуць мардатыя бэйбусы, адчуваеш сябе дурнем. Вакол столькі людзей, што высвеціць тваіго крыўдзіцеля нерэальна. Таму надзімныя шарыкі неслі толькі легкадумныя дзяўчаткі.

Чытаем пажоўклую газету далей: **«...Дэманстрацыя рушыла з пляца на ст. Дрэтунь сустракаць Ваенны Камісарыят і Надзвычайную Камісію, якія са ст. Палата прыбылі з цягнікам ва ўпрыгожаных зелянінай, «знамёнами и флагами» вагонах. Прадстаўнікі выканкама віншавалі прысутных з пралетарскім святам і «выясняли его значение».** У Гарадку мы такім шляхам ішлі на плошчу да помніка правадыру. Плошчы тады выконвалі ролю агітацыйных палігонаў, на якія жвавыя камандзёры з чырвонымі стужкамі выводзілі асабовы састаў з ідэалагічнай зброяй у руках. Мясцовыя музыкі зацята дудзелі ў хрыпатыя трубы, білі ў барабан. Плошча аператыўна ачаплялася міліцыянтамі, якія нікога не ўпушчалі і не выпушчалі. Гэта было трэба, каб ніхто не ўцёк, пакуль працоўныя масы будуць слухаць віншаванні высокіх партыйных таварышаў. За якія 20—30 хвілін гэтага слухання ў натоўпе адбывалася татальная дэмаралізацыя. Мужчыны курылі і мацюкаліся, абмяркоўвалі выпіўку, рыбалку, паляванне, футбол, жанчын; жанчыны—хваробы, дзяцей, сукенкі, мужчын. Малыя «кажаны» бясконца сноўдалі з калоны ў калону, білися і лопалі шарыкі. Трэба было ўвесь час рухацца, бо, відаць, прырода не ўхваляла бальшавіцкую завядзёнку і звычайна на 7 лістапада стаяла арктычная дубарыня. Некаторыя прасілі часова патрымаць іх транспарант («на хвілінку»), а самі па-здрадніцку ўцякалі; пра такую магчымасць ведалі ўсе

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ПАЛІГОН

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.).

і таму легкаверных было небагата. Іншыя знікалі, неўпрыкмет абапёршы сцяг на бліжняга. Хто фатаграфаваў сяброў на памяць, хто пляваўся, хто гуляў у пстрычкі, хто пазяхаў усёй пашчай, але пераважнай большасці прысутных, ад сціплай школьніцы з кветкамі да абазнанага «лабуха» з барабанам было «да барабана»—што гавораць, каго ўслаўляюць, да чаго заклікаюць...

Разумнейшыя ў гэты час сядзелі дома ля тэлевізара. Не грамадзянская дэманстрацыя ў сталіцах цікавіла, а вайсковы парад. Спачатку высокі вайсковы чын аб'язджаў збройныя шыхты і ўслед яму чулася «Гаў-гаў-гаў-гаў-гаў-гаў!» што пры нармальным вымаўленні значыла: «Здравия желаем, товарищ Маршал Советского Союза!» Паказвалі парад вайсковае тэхнікі; даўжэзныя ракеты нагадвалі тоўстыя каўбасы і гэтым падсвядома наталяўся апетыт тэлегледачоў.

У Віцебску яшчэ на падыходзе да плошчы выяўлялася абсалютная недапасаванасць гарадскіх «мацюгальнікаў» на слупах. Калі з аднаго чулася «Цепи народа-страдальца мы чтим», то ўжо з наступнага, ствараючы жахлівую какафонію—«Долго в цепях нас держали». Пэўна, «ланцуговы» сюжэт лепей удаўся б якому металёўцу з рок-гурта «Metallica» або « Sex Pistols». Чуліся то французскія «Марсельеза» з «Інтэрнацыяналам», то польская «Варшавянка». А што ж вы хацелі, спадарове? «Дудка беларуская» тады яшчэ спала...

У Віцебску пастаяць на плошчы не даводзілася, ісці па ёй—хвіліну, не болей. Мы, студэнты, хінуліся да правага боку, бліжэй да трыбуны: там стаяла тэлекамера, і кожны хацеў уторкнуцца, каб яго ў гэты час на экране ўбачылі родзічы і знаёмыя Крычалі «Ура-а!» На гэтым, уласна, канчалася тое, дзеля чаго нас прымушалі ахвяраваць сваім часам.

Пасля дэманстрацыі плошча-палігон нагадвала карціну «Пасля пабоішча Ігара Святаслававіча з палаўцамі». Палопаныя шарыкі, насоўкі, пабітыя бутэлькі, затаптаныя чырвоныя стужкі і нават... транспаранты, кінутыя кімсьці «тварам» уніз. Мы моўчкі ідзем і адчуваем сябе прусакамі (ладзяць у буржуйскае Амерыцы такія «прусачыныя забегі» па доўгай шчыліне). Бо злева суцэльная забудова, справа—ушчыльную падагнаныя адзін да аднаго «Ікарусы». Назад, супраць натоўпу не пойдзеш. Трэба занесці непатрэбныя ўжо цяжар у двухпавярховы будынак. Дзверы вузкія, праз іх уваходзяць і выходзяць. Вось дарогу перагарадзіў груваcткі партрэт малпаватай асобіны з Палітбюро... Туды яго! Несці на другі паверх? Хто хітрэйшы, кідае сваю зненавідную ношу тут жа, ля ганку. Finita!

А вось як скончылася святкаванне ў Дрэтуні: **«Пасля шэсця найбяднейшаму сялянству і рабочым было выдадзена каля 700 бясплатных абедаў... На вечарыне была пададзеная бясплатная гарбата, дзятве і бednякам выдаваліся падарункі. Святкаванне скончылася даволі позна. Агульнае ўражанне—самае ўсцешнае».**

Было чым цешыцца. Па ўзроўню эканамічнага і культурнага развіцця краіна займала адно з першых месцаў у свеце. Дрэтунь была буйным паселішчам і сабраць 1000 чалавек на пляцы было справай арганізацыі. Чым стала Дрэтунь і ўсе нашыя вёскі зараз, пасля шматгадовай вайны бальшавіцкае дзяржавы супраць сваіх сялян-карміцельцаў? Безаблічным палігонам, на які семдзесят шэсць гадоў нас абстрэльвалі цяжкімі ідэалагічнымі балванкамі. Толькі і застаецца зараз, што таксама цешыцца, ажыўляючы такія смяхотлівыя ўспаміны.

Уладзімір КАСТУСЕНАК.

75 гадоў таму

Ліквідацыя паўстання ў губерні

Паўстанне ў Вазнясенскай воласці (Полацкага павета—**рэд.**) ліквідавана; раззбраенне заканчваецца; адабрана каля 1500 вінтовак, якія будуць адпраўлены са станцыі Расоны ў Віцебск. Адзін з верхаводаў паўстання расстраляны, пяць перададзены Надзвычайкаму, пяць абвешчаны па-за законам.

«Известия Витебского губернского Совета крестьян. рабоч., красноарм., и батрацк. деп.», 23 лістапада 1918 г.

Свет вакол нас

● Нямецкі ўрад вырашыў, што ў будучым годзе датацыі на падтрымку эканомікі ўсходніх земляў вырастуць амаль на 1 мільярд марак—да 37,6 млрд. DM.

● За пяць апошніх гадоў лічба зарэгістраваных у Польшчы цэркваў і рэлігійных аб'яднанняў падвоілася. Зараз іх 90.

● Бюджэт НАСА ў гэтым годзе захаваўся на ўзроўні леташняга, і складае 14,3 млрд. долараў. Кіраўніцтва асацыяцыі мяркуе, што ў 1994 г. ён павялічыцца. Зараз НАСА выдзяляе каля сямі мільярдаў на доследы і распрацоўкі, 5 млрд. дол. расходуе на пілатаваныя касмічныя палёты, у тым ліку і ў караблях шматразавага выкарыстання, і 1,6 мільярда—на персанал і пускавыя пляцоўкі. Астатняя частка грошай ідзе на новыя збудаванні. Цяперашнія выдаткі НАСА складаюць каля 1% сумы федэральнага бюджэту, г. зн. значна знізіліся адносна максімальнага значэння ў 3,85 працэнта, дасягнутага ў 1964 годзе.

● Падчас першых сакавіцкіх паказаў мадэляў асеннезімняга сезона ў Мілане было бачна, што ў мадэльераў вызначаецца новы погляд на традыцыйнае зімняе паліто з добрага матэрыялу. Заканадаўцы моды ўсюды звярнуліся да гэтага віду адзення. Новы накірунак адразу ж падтрымалі з заказамі напагатове ўладальнікі крамаў. Цяпер модныя паліто, як правіла, шыракаполыя, даўжынёй, прынамсі, да шчыкалаткі. Прычына аднаўлення тэндэнцый моды—змяненне сілуэта ад строгага да мякка жаноцкага.

Паводле паведамленняў заходніх мас медыяў падрыхтаваў М. Марудаў.

Па старонках тутэйшых газет

Заўвагі да некаторых меркаванняў пасла

У «Народным слове» 26 кастрычніка апублікавана інтэрв'ю з паслом Расіі ў нашай краіне І. Сапрыкіным. Хачу зрабіць свае суб'ектыўныя заўвагі грамадзяніна незалежнай дзяржавы Беларусь да некаторых выказванняў пасла.

Пасол: **«У Беларуси трудная история, нелегко развивалась ее государственность, но сегодня она признана, и с этим необходимо считаться».** Няхай не крыўдзіцца пасол і ўсе іншыя расіяне, але гісторыя ў Беларусі цяжкая, менавіта таму, што яе дзяржаўнасць у канцы XVIII стагоддзя была знішчана Расійскай імперыяй. Іменна па віне Расіі «нелегко развивалась государственность» Беларусі, гэта праўда гісторыі.

Пасол: **«Я считаю, что празднование битвы под Оршей—политизация незначительного факта в мировой истории и спекуляция чистой воды. Трагикомично отмечать дату, когда одно войско побило другое».**

Кожны мае права на сваю думку. Але, па логіцы пасла, трагікамічна таксама адзначаць перамогу рускага войска на Куліковым полі або Пятра І пад Палтавай, калі адно войска пабіла другое. І чаму такі «незначительный факт в мировой истории» вывучаўся як бліскучы прыклад ваеннага майстэрства ў вайсковых вучэльнях царскай Расіі?

Пасол: **«К личности Суворова я отношусь философски... Суворов подавлял русские крестьянские восстания. Но он был одним из величайших полководцев мира, и его наука побеждать помогла белорусам в 1812 и 1943—45 годах. Три или четыре партизанских отряда носили имя Суворова».**

Для сапраўдных патрыётаў Беларусі Суворaў—тое ж, што Батый або Тахтамыш для Расіі.

Пасол: **«Вся наша история была кровавой, нынешнее правительство и президент России не будут извиняться за русских царей и за Сталина».**

Кіраўніцтва ФРГ папрасіла прабачэння ў яўрэяў за генацыд падчас Другой сусветнай вайны. М. Гарбачоў прасіў выбачэння ў Польшчы за ахвяры Катыні. Зусім нядаўна ў час візіту ў Японію расійскі прэзідэнт афіцыйна прабачаўся за знішчэнне тысяч японскіх ваеннапалонных у Сібіры пасля вайны—прасіў прабачэння за Іосіфа Вісарыёнавіча. Пасол супярэчыць сам сабе: спачатку сцвярджае, што з дзяржавай Беларусь трэба лічыцца, потым заяўляе, што Расія не будзе прасіць даравальнасці за дзеянні цароў і Сталіна. Японія—зразумела, не Беларусь. І Расія ніколі не лічылася з намі, як з незалежнай дзяржавай. А ці будзе лічыцца ў будучым, залежыць толькі ад самаго беларускага народа, у якога, па словах пасла, «свои черты характера, свои обычаи, своя культура, свой язык». І сваё пачуццё годнасці.

А. ЯСНЫ.

Ад рэдакцыі: Звычайна лічыцца, што думкі пасла далёка не разыходзяцца з меркаваннямі кіраўніцтва дзяржавы, якую ён прадстаўляе. Калі ж мы не маем рацыі, то тады словы пана Сапрыкіна—толькі погляд прыватнай асобы...

Пратэст

Пасол Расійскай Федэрацыі ў Беларусі пан Ігар Сапрыкін даў інтэрв'ю карэспандэнту газеты Віцебскага аблсавета «Народнае слова», якое змешчана ў нумары за 26 кастрычніка 1993 года. Пасол лічыць, што «празднование битвы под Оршей—политизация незначительного факта в мировой истории и спекуляция чистой воды. Трагикомично отмечать дату, когда одно войско побило другое».

Мы адзначаем, што пан Сапрыкін выказаў сваё ўласнае меркаванне ў вельмі некарэктнай форме. Мы ўспрымаем выказванне І. Сапрыкіна як здзек над памяццю слаўных сыноў беларускага народа, якія збройна абаранялі сваю Айчыну ад прыхадняў, як здзек над памяццю пра кожнага бязвіннага загінуўшага ад рукі агрэсара беларуса.

Пан пасол абразіў нашу нацыянальную годнасць.

Мы пратэстуем супраць некарэктных паводзінаў пана Ігара Сапрыкіна і ў будучым жадаем бачыць надзвычайнага і паўнамоцнага пасла Расійскай Федэрацыі ў Беларусі асобай адукаванай і больш уважлівай да нацыянальных пачуццяў грамадзян Беларусі, карэктнай у ацэнках падзеяў нашай трагічнай і шматпакутнай гісторыі.

Беларускі Народны Фронт «Адраджэньне», Віцебская Рада.

3 лістапада 1993 г.

P.S. **Аналагічныя пратэсты накіраваны прэзідэнту Расіі, Генеральнаму пракурору Беларусі, міністру замежных спраў Беларусі.**

Папаўняюцца шэрагі

Як памятаюць чытачы «Выбара», у Віцебску ўтворана філія Беларускага згуртавання вайскоўцаў. На мінулым тыдні адбыўся арганізацыйны сход. Абраны намеснік старшыні, прынятыя новыя сябры. У БЗВ могуць уступіць грамадзяне, якія знаходзяцца на вайсковым уліку, прычым не толькі ўдзельнікі палітычных партый і рухаў, але і беспартыйныя, якія лічаць сябе патрыётамі Беларусі і гатовыя садзейнічаць станаўленню беларускага войска.

Старшыня Віцебскай філіі БЗВ У. ПЛЕШЧАНКА.

У горадзе часта бываюць экстрасенсы. У кастрычніку ў Віцебску выступаў народны лекар, экстрасенс, маг К. Марцінкоўскі. Мажліва, у бліжэйшых нумарах мы надрукуем ягоныя парады.

Здымак **Я. КАПУСЦІНА**

Іван ЛАЗУКА

ЗВАНОК

Мяне заўсёды палохаюць тэлефонныя званкі ўначы, бо часта нясуць непрыемныя весткі.

Вось і гэты званок апоўначы прымусіў здрыгануцца ад нечаканасці:

—Слухаю вас.

А тэлефонная трубка пытае:

—Алло! Это Москва?

—Не,—адказваю, —гэта Сянно.

—Сенно?—здзівілася трубка.—Где же это, Сенно?

—У Беларусі,—кажу—пад Віцебскам...

—Вот это да!—узрадавалася нечаму трубка.—И как же у вас там, на Беларуси?

—У нас па-рознаму. Хто меў раней, той і цяпер мае. Хто ж не меў, таму яшчэ горай стала...

—И что же делаете сейчас лично Вы?—працягвае слухаўка.

—Я зараз пішу вершы...

—Біп-біп-біп...

* * *

Зноў дыхнула трывогай
Трапяткое
Цнатлівае ранне,
Абудзіла аблогі
Вараннё
Сваім крыкам наўкол.

І апошні лісток,
Маёй белай бярозы
Убранне,
Апускаецца ціха
На самотны
І стомлены дол.

Пыл дарожны з ног атрэсці
Не паспець, бо зноў у шлях,
Зноў дарога будзе весці
Па лясах і па палях.

Зноў у небе будуць знічкі
Падаць росчыркам пяра,
Клікаць будуць зноў крынічкі:
«Адпачыць табе пара!»

Вы, дарогі-пуцявіны,
Змрок начэй і ззянне дня,
Нам датуль няма спачыну,
Пакуль верціцца Зямля.

* * *

Адным радком

24—28 лістапада ў Віцебску пройдзе міжнародны фестываль сучаснай харэаграфіі.

* * *

У кнігарнях абласнога цэнтра пачаў прадавацца другі том «Руска-беларускага слоўніка». Ягонае з'яўленне выклікала ў некаторых крамах павышэнне цаны 1 т. з 265 да 3000 рублёў. Колькі ж будзе каштаваць трэці?

* * *

Выстава графічных і жывапісных твораў віцебскай мастачкі З. Астаповіч-Бачаровай (1898—1993) адчынілася ў Мастацкім музеі.

* * *

Самым дарагім віцебскім перыядычным выданнем першай дэкады лістапада стаў № 86 «Прока»—першы спецыялізаваны выпуск газеты па абмену жылля. Ён прадаецца за чатыры «рысі».

* * *

Штогод, пачынаючы з 1988-га, спрабуе збыць перад 7 лістапада гарадскі кніжны магазін «Глобус» паштоўку «Слава Кастрычніку», выпушчаную пяцігодку таму назад выдавецтвам «Беларусь» тыражом у 64 тысячы штук. Рэдкі пакупнік жадае «славіць».

С. К.

Лекары, пэўна, разбяруцца

Нядаўна наш пазаштатны карэспандэнт гутарыў з экспертам-палітолагам з арганізацыі «Працоўны Віцебск». Размова прайшла ў абстаноўцы ўзаемапавагі і разумення.

У канцы гутаркі палітолаг, які па сумяшчальніцтву мые прабіркі ў адным з тэхнікумаў, зрабіў сенсацыйнае заключэнне, што біблейская ісціна «Хто прыйшоў з мячом—ад мяча і загіне» ніколі не адмаўлялася бальшавікамі-бязбожнікамі. Яны зарыфмавалі яе, паклалі на музыку і паўсюдна спявалі як псалом. У пацвярджэнне сваіх слоў ён пафасна праспяваў: «Мы смело в бой пойдем за власть Советов и как один умрем в борьбе за это!».

На пытанне журналіста, што змушала камуністаў брацца за меч, калі яны загадзя ведалі аб сваёй непазбежнай пагібелі, эксперт шчыра прызнаўся, што не можа адказаць. Але ён параіў звярнуцца да псіхіятраў, каб сумеснымі намаганнямі высветліць такі парадаксальны феномен імкнення да самагубства.

Алесь НЯСМЕЛЫ.

СУСТРЭЛІСЯ ДВА ФОТАМАСТАКІ

На персанальнай выставе Віктара Ганчарэнкі (злева) «Ілюзія» ў галерэі Алеся Пушкіна.

Фота **А. Лакоткі.**

Вярнуўся... слоўнік з эміграцыі

Доўгі час «тутэйшыя» меркавалі, што беларуская філалогія надта бедная на перакладныя слоўнікі. Зразумела, думка гэтая не далёкая ад ісціны. І ўсё ж не зусім так.

Сёе-тое маем. На эміграцыі беларусы выпусцілі ў розныя гады колькі слоўнікаў. Сярод іх і выдадзены па вайне ангельска-беларускі і беларуска-ангельскі слоўнікі Яна Пятроўскага, вядомага дзеяча нашае эміграцыі ў Злучаных Штатах. Напрыканцы лістапада ўпершыню абодва яны з'явяцца і ў Беларусі. Менская незалежная выдавецкая кампанія «Тэхналогія» ў адной кнізе надрукуе накладам у дзве тысячы асобнікаў слоўнікі Пятроўскага.

Ю.Т.

Заснавальнік:
Віцебскі гарадскі клуб выбаршчыкаў
"За дэмакратычныя выбары"

Галоўны рэдактар Барыс ХАМАЙДА

РЭДАКЦЫЙНАЯ РАДА:
Валянцін АРЛОЎ
Хрыстафор ЖАЛЯПАЎ
Васіль ІГНАЦЕНКА
Юры ЛАЎРЭНАЎ
Ларыса МІХНЕВІЧ
Міхась ПАЎЛАЎ
Уладзімір ПЛЕШЧАНКА
Леанід ТАМАРОВІЧ
Ігар ЦІШКІН
Мастак Р. Клікушын.
Фотаздымкі М. Міхайлава.
Камп'ютэрны дызайн:
Я. Калбовіч.

Адрас рэдакцыі: 210601, м. Віцебск, вул. Гогаля, 17.
Тэл. 37-35-06, 37-28-44.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за надбор ды дакладнасць пададзеных фактаў, цытатаў, гаспадарча-статыстычных даных, уласных імёнаў, геаграфічных назваў і іншых звестак, якія з'яўляюцца дзяржаўнай ці спецыяльна ахоўваемай законам таямніцай.

Рэдакцыя можа апублікаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункт гледжання аўтара.

Пры перадруку спасылка на "Выбар" абавязковая.

Рукапісы не вяртаюцца й не рэцэнзуюцца.

Бягучы рахунак рэдакцыі N 200700962 у Віцкамбанку. Код (МФО) банка 150801701. Газета набраная і надрукаваная афсетным спосабам у Віцебскай узбуйненай друкарні імя Камінтэрна: г. Віцебск, вул. Шчарбакова-Набярэжная, 6.

Выдаецца з кастрычніка 1991 г.

Выходзіць штотыднёва па сярэдах

Нумар падпісаны да друку 9.11.1993 г. у 17.15. Наклад 1500 экз.

Кошт 10 руб.

Пачытайце дзеткам вершы

Ягор КАСЯКОЎ

Церамок

Зайка мае церамок
З добрай назвай «Каласок».
Птушкі ў вырай адляталі,
Церамок яму аддалі.
Зайка ў ім цяпер жыве,
Кожны дзень гарбату п'е,
Церамок свой рамантуе.
Пэўна, тут перазімуе.

Зімоўка

Крыху воддаль ад дарог
У мядзведзя ёсць бярлог—
Гэта ўтульная адрына,
У якой ляжыць пярына.

Побач мох, кара з бяроз,
Каб не лез пад бок мароз.
Зверху лісця ўпала шмат.
Коўдру зробіць снегапад.

Будзе спаць мядзведзь зіму,
Бо спакойна тут яму.
А як прыйдзе час вясны—
Ён свае раскажа сны.

Вясёлы глобус

Мужчына на пляжы кажа дзяўчыне:

—У вас выдатная аўчарка.

Яна так добра ахоўвае вашыя рэчы.

—На жаль, то не мой сабака. Вось ужо дзве гадзіны я не магу падысці да свайго адзення.

* * *

У рыбнай краме пакупнік гаворыць прадаўцу:

—Кіньце мне праз прылавак тры фарэлі, каб я мог іх злавіць.

—Гандляр здзіўлена:

—Нашто?

Пакупнік:

—Каб мог сказаць дома, што я злавіў гэтыя рыбіны.

* * *